

VYRIAUSYBĖS ATSTOVŲ ĮSTAIGOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS PANEVĖŽIO IR UTENOS APSKRITYSE

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, mob. +370 609 54 703, +370 658 42 928, el. p. info@vaistaiga.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 305205389
Adresas korespondencijai: Respublikos g. 62, LT-35158 Panevėžys, mob. +370 609 54 669, +370 658 42 941, el. p. panevezys@vaistaiga.lt

Visagino savivaldybės tarybai

2025-11-20 Nr. TR3-26-(5.3.E)

Kopija

Visagino savivaldybės merui

TEIKIMAS

DĖL VISAGINO DRAUGYSTĖS PROGIMNAZIJOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

Visagino savivaldybės taryba 2025 m. rugsėjo 18 d. priėmė sprendimą Nr. TS-159 „Dėl Visagino Draugystės progimnazijos nuostatų patvirtinimo“, kurio 14 punkte nustatė: „Mokymo kalbos – rusų.“

Įvertinus Nuostatų, kuriose ugdymo įstaigose numatytas mokymasis tik rusų kalba, be valstybinės lietuvių kalbos mokymo ar integravimo, buvo nustatyta, jog toks reglamentavimas prieštarauja Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo (toliau – Švietimo įstatymas) 30 str. 2 d., Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų įstatymo (toliau – Tautinių mažumų įstatymas) 7 str. 2 d. ir Lietuvos Respublikos Valstybinės kalbos įstatymo (toliau – Valstybinės kalbos įstatymo) 12 str.

Švietimo įstatymo 30 str. 2 d. numato, kad <...> bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokykloje, kurios nuostatuose (įstatuose), atsižvelgiant į tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokinių pageidavimą, įteisintas mokymas tautinės mažumos kalbos arba mokymas tautinės mažumos kalba, ugdymo procesas gali būti vykdomas arba kai kurie dalykai mokomi tautinės mažumos kalba. **Šiose mokyklose lietuvių kalbos dalykas yra sudėtinė ugdymo programos dalis ir jos mokymui skiriama ne mažiau laiko kaip gimtosios kalbos mokymui.** Tokiose mokyklose: 1) ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo programose ne mažiau kaip po 5 valandas per savaitę skiriama ugdymui lietuvių kalba; 2) pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programos vykdomos dvikalbio ugdymo būdu: tautinės mažumos kalba ir lietuvių kalba. Lietuvių kalba pradinio ugdymo programoje mokoma integruotai, o pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoje –

per tas pamokas, kai einamos ugdymo programos temos iš Lietuvos istorijos ir geografijos, pasaulio pažinimo, mokoma pilietiškumo pagrindų; 3) tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimu kitų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programos dalykų mokoma lietuvių kalba.

Taigi, lietuvių kalbos mokymas yra sudėtinė ugdymo programos dalis ir jos mokymui įstatymo nustatyta tvarka, privaloma skirti ne mažiau laiko kaip gimtosios kalbos mokymui. Valstybinė kalba gali būti viena iš mokymo kalbų arba integruojama švietimo įstatyme nustatyta tvarka. Savivaldybės sprendimas, kuriuo ugdymas organizuojamas tik rusų kalba, paneigia šią nuostatą ir sudaro prielaidas valstybinei kalbai būti išstumtai iš mokyklos švietimo sistemos.

Tautinių mažumų įstatymo 7 str. 2 d. numato, kad valstybinėse ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose, kurių nuostatuose (įstatuose) įteisintas tautinės mažumos kalbos mokymas arba mokymas tautinės mažumos kalba ir kurios atitinka Švietimo įstatymo 43 str. 8 d. reikalavimus, garantuojamas tautinės mažumos, kurios rėmimas numatytas Lietuvos Respublikos dvišalėse ar daugiašalėse tarptautinėse sutartyse su Europos Sąjungos valstybėmis, kalbos, kuri yra oficiali Europos Sąjungos kalba, mokymas arba ugdymo procesas vykdomas šia tautinės mažumos kalba Švietimo įstatymo 30 straipsnio 2 dalyje nustatytais sąlygomis **užtikrinant lietuvių kalbos mokymą**. Taigi, Lietuva vykdydama tautinių mažumų apsaugos įsipareigojimus, įstatymo nustatyta tvarka privalo užtikrinti valstybinės kalbos mokymą. Jokie tarptautiniai dokumentai nesuteikia galimybės valstybėje atsisakyti valstybinės kalbos mokymo (ugdymo).

Valstybinės kalbos įstatymo 12 str. nustato, kad **visos vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos turi išmokyti valstybinės kalbos valstybės nustatyta tvarka**. Teisinis reglamentavimas kuomet ugdymo įstaigų nuostatuose įtvirtintas mokymasis tik kita kalba, be lietuvių kalbos mokymo ar integravimo ugdymo procese, tiesiogiai pažeidžia asmenų (vaikų) teisę į visavertį, valstybės standartus atitinkantį išsilavinimą. Kaip jau minėta, Švietimo įstatymas aiškiai nurodo, kad lietuvių kalbos mokymas yra neatsiejama švietimo programų dalis, užtikrinanti, kad vaikai įgytų pagrindines kompetencijas, būtinas tolesniam mokymuisi ir dalyvavimui visuomenės gyvenime. Šiuo atveju neužtikrinat lietuvių kalbos mokymo ugdymo įstaigose *de facto* formuojama praktika, kurioje vaikai priklausantys tautinės mažumos grupei praranda teisę į visavertę socialinę integraciją.

Visagino savivaldybės tarybos patvirtinti ugdymo įstaigų nuostatai, nustatantys, kad mokymas vykdomas tik rusų kalba, kelia rimtų problemų tiek teisine, tiek administracine prasme, nes ugdymo įstaigų nuostatai yra norminiai teisės aktai, kurie turi būti ne tik teisėti, bet ir aiškūs, nuoseklūs bei pagrįsti realiai įgyvendinamomis nuostatomis. Ugdymo įstaigų nuostatai turi tiksliai atspindėti galiojančius teisės aktus ir švietimo politikos principus. Kai nuostatuose įtvirtinamas su

įstatymais nesuderinamas sprendimas, toks norminis teisės aktas tampa teisiškai ydingu, t. y. iš jo negalima suprasti, kaip realiai bus organizuojamas ugdymas, kai asmenims (vaikams) priklausantiems tautiniai mažumai nėra užtikrinamas įstatymo nustatyta tvarka garantuojamas lietuvių kalbos mokymas ir/ar integravimas. Svarbu atsižvelgti, jog tėvai, rinkdamiesi ugdymo įstaigą, vadovaujasi patvirtintais nuostatais, todėl gali manyti, kad mokymas tikrai bus vykdomas tik rusų kalba. Tačiau tokia nuostata akivaizdžiai yra neteisėta ir nei *de facto*, nei *de juri*, tokia nuostata negali būti taikoma. Ši situacija suponuoja prieštaravimą teisėtų lūkesčių apsaugos principui ir silpnina pasitikėjimą savivaldybės gebėjimu teisingai organizuoti švietimo procesą tautinių mažumų šeimų atžvilgiu. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, kaip aukščiausią teisinę galią turinčiame teisės akte, yra įtvirtintas teisinės valstybės principas, kuris reikalauja, jog būtų užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, o visos valstybės valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės institucijos veiktų remdamosi teise ir paklusdamos teisei. Vienas svarbiausių minėto principo elementų yra teisėtų lūkesčių apsauga, garantuojanti teisinį tikrumą bei saugumą. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas (*Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d., 2001 m. liepos 12 d., 2002 m. lapkričio 25 d., 2003 m. sausio 24 d. nutarimai*), neužtikrinus teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise.

Atsižvelgiant į tai kas aptarta, sprendina, kad Visagino savivaldybės tarybos 2025 m. rugsėjo 18 d. priimto sprendimo Nr. TS-159 „Dėl Visagino Draugystės progimnazijos nuostatų patvirtinimo“ 14 punktas, kuriuo nustatyta, kad „Mokymo kalbos – rusų.“ prieštarauja Švietimo įstatymo 30 str. 2 d., Tautinių mažumų įstatymo 7 str. 2 d. ir Valstybinės kalbos įstatymo 12 str.

Vertinant nagrinėjamą atvejį ypatingai svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad lietuvių kalba yra vienas pagrindinių valstybingumo ramsčių. Švietimo sistema, kurioje būtų neužtikrinamas lietuvių kalbos mokymas, kurtų uždaras bendruomenes, menkai integruotas į Lietuvos visuomenę ir ilgalaikėje perspektyvoje skatintų socialinę, kultūrinę ir politinę atskirtį. Neužtikrinamas valstybinės kalbos mokymas ar integravimas ugdymo procese gali didinti informacinį ir kultūrinį pažeidžiamumą, o atsižvelgiant į šių dienų geopolitinę situaciją ir išorės valstybių propagandos rizikas.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 4 punkte įtvirtintas įstatymo viršenybės principas, kuris reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra nurodęs, jog iš konstitucinio teisinės

valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos. Šis reikalavimas *inter alia* reiškia, kad žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytuoju aukštesnės galios teisės aktuose. Konstitucinis Teismas taip pat yra atkreipęs dėmesį, kad poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis (2014 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Toks reglamentavimas taip pat prieštarauja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5 punkte įtvirtintam vienam iš pagrindinių principų, kuriuo grindžiama vietos savivalda – teisėtumo principui, kuris reikalauja, kad savivaldybės institucijų ir įstaigų veikla būtų grindžiama Konstitucija, įstatymais ir kitais teisės aktais, t. y. turi būti užtikrinamas savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumas, kuris be kita ko įpareigoja teisėkūros subjektus laikytis teisės aktų hierarchijos ir užtikrinti, kad žemesnės galios teisės aktai atitiktų visų aukštesnės galios teisės aktų reikalavimus. Savivaldybių savarankiškumo ir veiklos principas nėra absoliutus ir jis neatleidžia viešojo administravimo teises ir pareigas turinčio subjekto (savivaldybės tarybos) nuo pareigos laikytis visų kitų viešosios teisės principų, taip pat – teisėtumo principo (2012 m. rugpjūčio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1917/2012, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 24, 2012, 70–86 p.).

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 8 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **siūlau** svarstyti Visagino savivaldybės tarybos 2025 m. rugsėjo 18 d. priimto sprendimo Nr. TS-159 „Dėl Visagino Draugystės progimnazijos nuostatų patvirtinimo“ 14 p. pakeitimo ar panaikinimo klausimus.

Vyriausybės atstovo teikimą Visagino savivaldybės taryba turi apsvarstyti ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo teikimo gavimo dienos ir apie priimtą sprendimą pranešti Vyriausybės atstovui raštu per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos.

Informuoju, jog Vyriausybės atstovas, vadovaudamasis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktu, gali nustatyti kitą teikimo įvykdymo terminą, jeigu bus gautas pagal kompetenciją savivaldybės administravimo subjekto prašymas šį terminą pratęsti. Prašymas nustatyti kitą teikimo įvykdymo terminą turi būti motyvuotas ir pagrįstas bei pateiktas Visagino savivaldybės tarybos.

Atkreipiu mero dėmesį į tai, kad vadovaujantis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 6 dalimi, meras artimiausiame savivaldybės tarybos posėdyje privalo su informacija apie teikimą supažindinti savivaldybės tarybos narius.

Vyriausybės atstovas Panevėžio ir Utenos apskrityse

Egidijus Lapinskas